

aëris naturam mundaret, et terram etiam sanaret suo sanguine irrigatam. Non ergo tantum hominibus Christi passio profuit, sed et elementa purificavit patenter; et sic (1), Christo adveniente, omnia purgantur, omnia loca orationis et sacrificii deputantur. «Volo, inquit Apostolus, orare viros in omni loco levantem manus suas¹.» Ecce totus mundus hodie purgatus est, elementa purgata sunt, et omnis terra Sanctorum terra (2) sanctior est. Nam ibi pecus irrationale immolatum est, et tanto majus est sacrificium, quanta major (3) sanctitas de sacramento profertur. Hac de causa, nostra lætitia crux est.

III. O quantum nobis crux profuit! Paradisum annis quinque millibus et amplius clausum fuerat, sed hodie Latroni promittitur. Hac enim die, hac hora Christus introduxit Latronem in Paradisum, qua Adam de Paradiso expulsus fuit, et ejus amœnitates Latroni ostendit, et in eisdem eum collocavit usque ad diem sanctæ Ascensionis. Hodie denique, fratres, duo beneficia videmus nobis esse concessa, unum quod Paradisus patefactus (4) est, aliud quod non tantum justis, sed latronibus promittitur. Hodie itaque, fratres, patria redditur; hodie nobis civitas cœlestis ostenditur; hodie paterna domus volentibus redonatur; hodie namque ait Agnus ille in cruce pendens: «Hodie mecum eris in Paradiso²;» quia, expoliato inferno, Patres sanctos in Paradiso cum Latrone collocavit, et ibidem Salvator humani generis cunctis se patefecit. Bene ergo ait Salvator: «Hodie mecum eris in Paradiso.» O serene, o Nazarene Jesu, clavis affixus es, blasphemaris, sitis, deluderis, exprobraris; et tamen cunctarum pœnarum oblitus ais (5): «Hodie mecum eris in Paradiso.» Non enim hodie mortuos reddidit luci, nec maris fluctus compescuit (6),

¹ 1 Tim. ii, 8. — ² Luc. xxiii, 43.

(1) Cod. si. — (2) Deest terra in cod. — (3) Deest major in cod. — (4) Cod. Paradisum patefactum. — (5) Cod. ait. — (6) Deest compescuit in cod., ubi solum legitur nec mare fluctus.

nec minatus est dæmonia, sed in cruce suspensus, clavis affixus, omnibus vallatus injuriis, totus delusus, totus vulneratus, et tamen ait Salvator: «Hodie mecum eris in Paradiso.» Hodie namque Matri fidem reliquit, Apostolis pacem, Mariæ peccatorum remissionem, Judæis corpus, terræ novitatem motûs, soli eclipsationem, mortuis resurrectionem, peccatoribus remissionem, cæteris Discipulis carnis resurrectionem, aëri obscuritatem, aquæ amaritudinem, igni reflexionem. Hæc omnia Salvator Jesus omnibus creaturis suis in sua passione donavit et tribuit; ut omnis creatura suum agnoscat Creatorem tam crudeliter pati. Omnis enim creatura mœrorem in Creatoris passione ostendit; omnis lamentum assumpsit; sed in resurrectione omnis creatura exultationem accepit, sed super omnes ille cui dictum fuerat: «Mecum hodie eris in Paradiso.» Amen.

SERMO XLIV.

De Passione Domini VIII.

Hic sermo, qui legitur, ut præcedentes, Bibl. Ædil., cod. x, fol. 25, partim educitur ex sermone sancti Chrysostomi de Zelo et Pietate, partim de illo stampato inter Augustinianos supra, Serm. de secunda Feria Paschæ. Hinc locus ejus post præcedentem cum numero de Passione Domini xv.

SYNOPSIS.

I. Laus crucis, qua erecta, fiunt tenebræ. II. Latronis et Adæ comparatio. III. Duo Latrones Paganos et Judæos representabant. IV. Latro primus habuit promissionem Paradisi. V. Cur tali gloria donatus est. VI. Conclusio.

I. HODIE, fratres charissimi, crux Christi in terra fixa

est et sæculum sanctificatum est; hodie crux fixa est, et infernus apertus est; hodie crux fixa est, et dæmones dispersi sunt; hodie crux fixa est, et mors subversa est; hodie crux fixa est, et mors victa est; hodie diabolus victus est, et homo solutus est; hodie homo sanctificatus est, quia est Deus homo crucifixus; hodie Judæi audacia grandi Deum occidunt, in cujus occisione petrae scissæ sunt; hodie amabilis pietas Dei universum consuit orbem; decebat enim cum pietate carnem (1) conjungi, sicut David dicebat: «Dirupti sunt, nec sunt compuncti¹.» Hodie namque non solum apud Judæos ab hora sexta usque ad horam nonam sol obscuro est; terra ubique mota est, velum templi scissum est, et omnis terra tremuit, quia non poterat ferre creatura sui Creatoris injuriam. Sol retraxit radios suos, ne videret Judæorum scelera; non quod injuria Deitatem tangeret, sed quia quæ audaci superbia fiebant, in contumeliam ejus computabantur. Hodie per totum mundum tenebræ factæ sunt, sed hodie apud nos tenebræ in diem conversæ sunt (2). Etenim hoc pietati proprium est ut in tenebris fulgeat: impietas autem, etsi in lumine fuerit, tenebrescit. Fidelibus nox in diem mutata est, infidelibus autem et lux obtenebrescit, quia palpabunt sicut cæci ad parietem, et ambulabunt in meridie, sicut in medio noctis².

II. Hodie, denique, fratres, Adam ejectus est de paradiso, sed hodie Latro paradisum ingreditur (3); exivit fur, intravit fur; exivit prævaricator, et intravit Latro; exivit contemptor verbi, et introivit confitens verbum; exivit contemnens salutem, et intravit de cruce mercans salutem; exivit superbus, et intravit humilis; exivit malus, et intravit bonus; exivit ignarus, et intravit doctus (4). Ille

¹ Psal. xxxiv, 16. — ² Job. v, 14.

(1) Cod. *quod pietate carne*. — (2) Id. *tenebra in diem conversa est*. — (3) Vide supra inter Augustinianos Serm. de feria secunda Paschæ, ubi eadem fere leguntur. — (4) Deest *doctus* in cod.

latro furatus est de ligno damnationem; et iste Latro furatus est de ligno crucis salutem; ille furatur de ligno spinas et tribulos, et iste pacem et unitatem; ille furatur dolorem mortis, et iste furatur sempiternam vitam; ille socius efficitur dæmoniorum, et iste socius efficitur Angelorum; ille in ligno furatur panem dolorum, et iste in ligno furatur panem Angelorum; iste Latro mercatur de ligno salutem et furatur cæleste habitaculum. «Regnum enim cælorum vim patitur, et violenti diripiunt illud¹.»

III. In cruce enim duo latrones erant, pari pœna puniebantur, et tamen unus malus, alius bonus efficitur. Non ergo pœna, sed causa Martyrem facit beatum. In cruce imago Judæorum et Gentilium. Latro enim qui pœnitet, imaginem Paganorum gerit, qui prius in errore ambulantes, videntes signa in cælo et in terra, dicebant: «Vere Filius Dei erat iste²;» et pectora percutientes, dicebant cum Latrone: «Memento mei, Domine, cum (1) veneris in regnum tuum³.» Imaginem vero Judæorum ille latro gerit, qui usque ad finem perseverat latro impœnitens. Primo ostenditur via salutis, et secundo perditionis. In cruce denique Latro didicit veram (2) differentiam viarum; propter unum peccatum damnatur Adam, et propter unam fidei vocem salvatur Latro; unum peccatum ejecit illum, et una voce salvatur iste.

IV. O admiranda rerum materies (3)! nec Abraham per vocem data est promissio Paradisi, sed per fidem hæreditavit. Sed ante Latronem nemo Paradisi hæreditatem accepit. Perscrutemur ergo, fratres, Novum ac Vetus Testamentum, nullum invenire poterimus ante Latronem Paradisi repromissionem meruisse. Nam vocavit Deus Abraham dicens: «Exi de terra tua et de cognatione tua⁴;» et non

¹ Matth. xi, 12. — ² Id. xxvii, 54. — ³ Luc. xxiii, 43. — ⁴ Gen. xii, 1.

(1) Cod. *dum*. — (3) Id. *viam*. — (4) Hæc quasi ad verbum leguntur in Sermon. supra citato, nempe *Serm. de secunda feria Paschæ*.

dixit hæreditatem Paradisi, sed « Veni in terram quam monstrabo tibi¹. » Moyses quidem Legem Domini accepit et per repromissionem observantiæ Legis, audivit: « Bona terræ comedetis². » Non etiam Isaïas, non Jacob audivit velut Latro: « Mecum eris in paradiso. »

V. Sed necesse est quærere cur huic ante alios Paradisi hæreditas promittitur, cujus causam assignare præsumo. Nam « Abraham credidit Deo³, » et credidit illi de cælo loquenti, et per Angelos sermones proferenti, sed non sic vidit Latro. Credidit et Isaïas, sed in gloria consistenti, quia vidit eum sedentem super thronum excelsum⁴; sed non sic Latro. Credidit Ezechiel, sed Deum super Cherubim contemplatus est⁵. Crediderunt et omnes sancti Prophetæ, qui ut plurimum tanquam Deum gloriosum intuebantur, sicut possibile hominibus Deum videre erat. Credidit et Moyses, sed de medio ignis gloriose sibi loquenti. Sed iste Latro quomodo eum videbat? Non super thronum regale, nec sedentem super Cherubim, non loquentem de cælo, non Angelis sociatum; sed cum latronibus in cruce pendentem, manibus ac pedibus perforatum, latere apertum, spinis coronatum. Sic ergo ornatum, sic honoratum, sic decoratum, sic despectum, sic dilaceratum, sic tormentatum, tanquam Deum adorat, dicens: « Memento mei, Domine, cum veneris in regnum tuum. » O magna fides! o admiranda constantia! o magna Dei gratia! Videt in cruce Latro Salvatorem hominem, et rogat quasi in cælis sedentem; videt condemnatum, agnoscit (1) in cunctis beatum; videt crucifixum, et tanquam Deo (2) deorum clamare non cessat: « Memento mei, Domine, cum (3) veneris in regnum tuum. » O Latro, jam non latro, in ligno pendere cernis, et cælorum regna meditaris. O admiranda Latronis conversio! Numquid Scripturas legerat? numquid prophetias in-

¹ Gen. xii, 1. — ² Levit. xxvi, 6. — ³ Gen. xv, 6. — ⁴ Isaï. vi, 1. — ⁵ Ezech. x, 4.

(1) Cod. quasi. — (2) Id. Deum. — (3) Id. dum.

tellegerat? numquid doctus ante fuerat, quod hic esset Filius Dei? unde eruditus es (1), Latro? quis te in sylvata talia docuit? quis te sic cito illuminavit? Quis tibi os et cor tam bene aperuit? quis te docuit talia de Christo fari? Judæi crucifixerunt, qui leges per Prophetas perlegerunt, et tu harum ignarus Deum vocas; condemnatum et crucifixum adoras. Quis te erudit, o Latro? Dic, dic. « Non me Lex, sed Legis Doctor et Factor. Vidi enim crucifixi potentiam, non humanam, sed potius divinam, quia in cunctis « Non aperuit os suum⁴. » Vidi terræ motum et sensi, et elementa mutata intellexi. Petræ quidem scindebantur, sed Judæorum corda non mutabantur. Terra igitur mota est, sol fugit, petræ scissæ sunt, mortuorum corpora apparuerunt (2) super terram viventia, sed super omnia, quod me moveat, est ejus patientia, quia alta voce clamare non desistit: « Pater, ignosce illis². » Hoc video, Hoc audio; et quid aliud dicere possum, nisi: « Memento mei, Domine, cum veneris in regnum tuum? » Et ait Salvator serena facie: « Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso³. »

VI. Non ergo timere debemus, fratres, ut si non in sanitate, saltem in ultima infirmitate ad Deum redire festinanter debeamus (3). Ecce enim Latro clamat in morte, et vita ipsi (4) donatur. Amen.

¹ Isaï. lxxxvii, 7. — ² Luc. xxiii, 34. — ³ Ibid. 43.

(1) Cod. est. — (2) Id. apparent. — (3) Id. debemus. — (4) Id. sibi.

SERMO XLV.

De Passione Domini IX.

Imitatio est quædam, vel libera versio duarum homiliarum sancti Chrysostomi de Proditione Judæ. Cum vero in quibusdam duæ illæ homiliæ, licet easdem fere sententias complectantur, inter se differant, non inutile erit legere antiquam versionem, quæ et ab iis duabus iterum differt, et quoad ordinem rerum, et quoad ultimam partem, quæ omnino dissimilis est. Legitur in Bibl. Ædil., cod. x, fol. 26 b. Locus ejus post præcedentem cum numero de Passione Domini XVI.

SYNOPSIS.

I. Lugendus non traditus, sed traditor, quem luget Christus. II. Inimicis, exemplo Christi, parcendum. III. Maria Magdalene redit ad virtutem, dum pergit Judas ad crimen. IV. Crimen Judæ voluntarium et pessimum. V. Nec desperandum, nec præsumendum. VI. Cupiditatis funesti effectus. VII. Christus non invitos peccatores retrahit a vitio. VIII. Christo nullum domicilium. IX. Christus osculo traditur. X. Exhortatio ad fiduciam.

I. HODIE, dilectissimi fratres, Dominus a Judæis captus est, et a discipulo traditus est; nam proximante vespera Judæi eum acceperunt. Sed non te contristet (1) verbum traditionis. Nec (2) cum perceperis, quod Dominus traditus est, dolore movearis, quia necesse erat Christum

(1) Cod. *contristetur*. — (2) Id. *nam*.

pati. Imo ut doleas suadeo et prædico, et ut lacrymæ ab oculis non deficient exhortor. Non tamen traditum lugeas nec fleas, sed factum proditoris ingemiscere non cesses, et futura ejus lamentari (1) supplicia non desistas. Ait enim Salvator plorans discipuli perditionem: « Tristis est anima mea usque ad mortem¹. » Nam proditus Christus orbem liberavit universum, et tamen gehennam ille meruit possidere. Traditus in cælo sedet in dextera Patris, sed traditor apud inferos collocatur. Ideo Dominus ejusdem discipuli perditionem ingemuit, quia, cum vidisset eum, turbatus est, et ait cupiens corrigere eum: « Unus vestrum me tradet². » O quanta Domini misericordia! nam discipulo multa mala pepererat (2); nam latro semper fuerat (3), patrem occiderat, matrem violaverat, homicidia et proditiones multorum commiserat, ut ait sanctus martyr Cyprianus, et tamen non tantum Dominus discipulo parcat, sed pro eo adhuc dolet, adhuc proditus pro proditore turbatur, adhuc minis et blanditiis eum revocare conatur, dicens: « Unus ex vobis me tradet. » Simul enim et suæ misericordiæ potestatem ostendit, et nos docet (4) non eos qui mala patiuntur, sed eos qui mala committunt, debere miseros et dignos fletu existimari (5). Hoc enim pejus est; imo (6) illud penitus malum non est; nam malum pati, malum non est; sed malum facere, malum est. Ideo malorum sustentatio cælorum regna nobis pollicetur, malorum vero commissio gehennam minatur et tormenta promittit. « Beati, » inquit (7), qui persecutionem patiuntur propter justitiam³. » Videte ergo, fratres, quod regnum cælorum recipiunt, qui persecutionem patiuntur, et accipiunt illud.

II. Attendite igitur, fratres, quod, ut vobis diximus,

¹ Matth. xxvi, 38. — ² Marc. xiv, 18. — ³ Matth. v, 10.

(1) Cod. *lamentare*. — (2) Id est *condonaverat*. — (3) Hæc desunt in Chrysostomo, et a translatore fuerunt male superaddita. — (4) Cod. *docens*. — (5) Id. *extimari*. — (6) Id. *male hoc enim prius est Jesus*. — (7) Id. *denique*.

omnis Christi actio, nostra est instructio. Nam solo verbo poterat se juvare. Numquid et ipsi Judæi non (1) ceciderunt retrorsum? Noluit enim se juvare, nos docens per hoc ut nos circa adversarios nostros iracundiam temperemus (2), et eorum mala doleamus ut propria. Illi enim vere mala patiuntur, qui nobis in mente insidiantur adversa; sed pro illis divinam clementiam exorare debemus, ut simus filii patris Jesu Christi. Assidua enim persuasionem verba mea, quæso, cordibus vestris inhæreant (3), ut continuatione sermonis, in pectoribus vestris ira sublata, furor benignitatis (4) remedio temperetur. Nam Christus non tantum inimicis nostris consuluit, sed et nobis voluit esse consultum, cum jussit ut (5) adversariis nostris peccata laxemus. Audi Heli dicentem ad filios suos: «Si peccaverit homo in hominem, orabunt ad Dominum; si vero (6) ad Deum peccaverit, quis orabit pro eo?» Dimittite, fratres, centum denarios in præsentem, ut in futuro decem millia talenta vobis dimittantur.

III. Sed nunc, fratres, si placet, ad passionem Christi redeamus. Nam cum Dominus in domo Simonis recumberet, qui annis triginta tribus leprosus fuerat, accessit illa meretrix Maria, soror Lazari, quæ licet ditissima esset, erat tamen in civitate peccatrix, in tantum quod publice prostituta, vili contenta nobilium pretio, mollia sui corporis pateretur (7). Dilaniata quippe erat, sed minime satiata; prodiga erat, quia si recipiebat, longe plus retribuebat. Accessit ergo hæc meretrix, alabastrum (8) in manibus portans, et caput, postquam ad pedes fleverat, optime unxit. Non hoc semel fecisse credendum est, sed et sæpe. Grandem fidem, multam reverentiam, et miran-

¹ 1 Reg. 11, 25.

(1) Deest non in cod. juxta morem. — (2) Cod. temperemur. — (3) Id. inhæreat. — (4) Id. furoris benignitas. — (5) Hæc verba jussit ut, desunt in cod. — (6) Hæc ultima verba si vero etc. desunt in cod. — (7) Cod. patiebatur. — (8) Id. vas alabastrum.

dam correptionem Maria ostendit. Paulo ante meretrix fuerat, et subito pudica processit, et curva, verecundia plena, domum convivantium intrans, ad portum serenitatis pervenit, ad pedes retro se prostravit, capitis pedes extergere cœpit (1), et sic Magistrum pascebat, sic eum consolabatur. Dum enim hæc mulier Inpanar exivit, tunc discipulus infernum intravit. Dum enim meretrix mercedem corporis capiebat, tunc discipulus pretium sanguinis jam expectabat; dum illa pedes osculabatur, ut veniam reciperet, tunc discipulus osculabatur, ut proderet. Ideo dixi, «Tunc,» ut non Magistrum infirmitatis accuses, quando discipulum reperis proditorem. Magister enim virtutem doctoris ostendit, qui etiam (2) meretrices ad obediendum suo magisterio convolare profecit. Meretricis enim morem voluit mutare, sed discipulum non potuit retinere, quia voluntas creata in nulla sui actione potest mutari ab aliquo, nec a Deo (3), stante libero arbitrio. Non enim potuit discipulum liberare, quia discipulus noluit; voluit meretricem liberare, quia ipsa se sponte obtulit et voluit.

IV. Abiit ergo latro ille videns unguenti perditionem. Non invitatus, non coactus, non adulatus, non minatus, non necessitate constitutus, sponte processit ad sacerdotes. Clam procedens intravit; propria malignitate consilium eorum fortificavit dicens, omnino esse possibile Christum capi; dicens, ut arbitror, fratres: «Quid vultis mihi dare?» Dic, o Judas proditor, quis te hoc facere docuit? quis doctorum hoc tibi demonstravit? quis discipulorum

¹ Matth. xxvi, 14.

(1) Cod. absurde cymbalum Petrus percutere fecit; nisi supponas legendum contra omnem Scripturæ rationem, cymbalum plectro percutere fecit, aut cœpit. — (2) Cod. qui cum. — (3) Hæc prorsus falsa sunt, quia Deus per gratiam mutare potest cor peccatoris, quin liberum destruat arbitrium. Facere poterat, ut quod volebat discipulus, attractus gratia libentissime vellet; nec voluit meretrix, nisi quia gratia fuit attracta. Hæc in Chrysostomō non leguntur.

Christi hoc ostendit? numquid et Magister divitias te contemnere non prædicavit? numquid non cuncta despiciere te docuit? numquid non aurum et argentum portare te docuit? Cur ergo Magistrum vendis? Numquid malum tibi fecit? numquid non sæpe te excusavit? numquid non multa mala tibi dimisit? Semper enim te super alios admonebat, quia plus et super alios indigebas; semper suadebat, semper omni studio sanare te cupiebat; et tu dicis tanquam Legis zelator: Occidatur Magister, quia malus est. Sub hac specie intravit ad eos, ostendens se esse zelatorem Legis; et subjunxit: « Quid vultis mihi dare, et ego eum vobis tradam? » O verbum totius superbi! et tradis eum qui cuncta creavit et conservat; tradis eum, qui omnia ligat; tradis eum, cui omnia obediunt; tradis eum qui dæmonibus imperat, cui obtemperant maria, cui omnes subjacent potestates.

V. Omnia enim verba Magistri respuit, omnes Domini sermones contempsit. Christus enim cautio est, et meretrix testis est, quæ de sua fuit liberatione sollicita. Non enim de tua liberatione desperare adhuc debebas (1), o proditor; nam paulo ante meretricem videras, et septem dæmonia ab ea expulsa audieras. Cur ergo ad pietatis fontem redire timebas? Utrumque enim, fratres, periculosum est et confidentia et desperatio; nam confidentia scilicet (2) stantem evertit, et iterum desperatio post lapsum non permittit (3) consurgere. Ideo « Qui putat se stare, caveat ne cadat¹. » O homo, debes exemplum utriusque personæ aspiciere. Discipulus enim putabat se stare, et ecce quomodo cecidit; meretrix cecidisse arbitrabatur, et ecce quomodo surrexit. Non ergo de bonis præsumere debemus, nec de malis desperare.

VI. « Quid vultis mihi dare? » O mercator pessime (4),

¹ 1 Cor. x, 12.

(1) Cod. sed desperatione debeas. — (2) Id. displicet. Forte melius legendum virum licet stantem. — (3) Id. permisit. — (4) Id. pessime.

cur non recordaris, quid fecit Magister languentibus? cur mortuorum resuscitationem non recordaris? cur beneficiorum tibi illatorum non meminis? Has vices persolvit? hæc beneficia Magistro recompensas? hoc ipsi (1) persolvit? « Quid vultis mihi dare? » O falsa cupiditas proditoris! Cuncta enim mala cupiditas procreavit. Hac affectata, Magistrum tradidit Judas; nam cupiditas hujusmodi sortitus est naturam; captas animas retinet, et omnibus alligatas nodis astringit, et Dei (2) in cunctis oblivionem ponit, et alienationem mentis diu noctuque imponit. Et Judas captus cupiditate, beneficia cuncta respuit, et gratiæ (3) apostolatûs oblitus est, phrenesi impeditus cupiditatis. Et ideo Paulus radicem omnium malorum cupiditatem merito appellavit⁴. Sic enim per avaritiam proditur (4) Dominus; sic in horto capitur, ut peccatum quod in horto Paradisi Adam commisit, sua captione deleteret (5).

VII. Sed dicet quis: Cur Deus a tanto vitio non retraxit Discipulum? quia, ut diximus, non potuit ipsum retrahere invite (6). Ipsa enim Deus bona et mala in nostram potestatem et electionis liberum donavit arbitrium. Ideo invitos non cogit, sed volentes amplectitur. Quis ergo Christum accusare præsumet, quia Judæ cogitationem non mutavit adversam? Nam mentis malitia necessitate non tollitur, si sponte omnia quæ meliorare animam possunt, odisse cognoscitur. Et si remedium respuit, non medici culpa (7), sed vitium est languentis. Dixerat enim Discipulis Medicus animarum, quomodo eum tradere debebat. Infernorum tormenta sæpe prædixit, et cælorum regna sæpe repromisit; pedes post Petrum ipsi (8) lavit, ante ipsum se genuflexit,

¹ 1 Tim. vi, 10.

(1) Cod. sibi. — (2) Id. Deum. — (3) Id. gratia, et deinde cupiditate. — (4) Id. perditur. — (5) Id. delectet. — (6) Vide dicta superius; non potest retrahere invite, sed facere potest ut velit. — (7) Deest culpa in cod. — (8) Cod. sibi. Hæc non leguntur in sancto Chrysostomo, sed pedes ejus ut et aliorum abluit.

quos etiam pedes osculatus fuit; ad mensam eum secum vocavit, nihil omnino (1) Magister prætermisit, nihil omnino pro Discipuli salute faciendum (2) reliquit; sed omnibus admonitionibus conculcatis, proditor ille malignus emersit.

VIII. Et dum iret ut proderet eum, et Discipuli dixerunt: « Ubi vis paremus tibi edere pascha? » Isti solliciti erant parare, et ille sollicitus erat prodere; ipsi cupiebant comedere agnum, et ille cupiebat prodere Agnum; isti festinabant congregari, et ille disgregare eos cupiebat; ipsi boni, et ipse pessimus. Dicunt ergo Discipuli: « Ubi vis ut paremus tibi comedere pascha? » Non enim Salvator domum propriam habuit, ubi caput reclinare posset²; ideo dicebant Apostoli: « Non habes domicilium; non habitaculum, non susceptaculum tibi est. Ubi ergo vis, ut paremus tibi? » O Christiani, attendite; o divites et potentes, quibus in domibus deauratis cura est habitare, attendite et considerate, utrum filii Christi et discipuli. Ecce enim qui cuncta creavit propriam domum in mundo non dignatur habere, et nos miseri non solum domos, sed alta palatia; non solum palatia, sed turres excelsas petris quadratis et auro a foris perornatas. Numquid et sic Christus? Cognoscite ergo Christum omnium Dominum, qui locum ubi caput reclinaret non habuit. Omnes enim illi qui paupertatem Christi non amant, regnum cælorum non consequentur.

IX. Paraverunt ergo Discipuli, Petrus et Joannes (3), in cœnaculo David prophetæ, et consummata cœna (4), recessit proditor a fidelibus, et docuit Judæos (5) quomodo eum caute ducerent, cum faculis, et fustibus et lanternis tanquam latronem (6). Occurrit ei Dominus, et ait: « Quem quæritis? » Accessit ergo filius iniquitatis, et osculatus

¹ Matth. xxvi, 17. — ² Id. viii, 20. — ³ Joan. xviii, 4.

(1) Cod. *nihilominus* et sic deinceps. — (2) Id. *stendum*. — (3) Hæc et cætera apud Chrysostomum non leguntur. — (4) Cod. *male a cœna*. — (5) Id. *et doctis Judæis*. — (6) Id. *ad latronem*.

est eum. O vitanda proditoris perversitas! o detestanda iniquitas! o nefanda fraternitas! o pessima (1) libatio, in qua sub vultûs hilaritate palliatur iniquitas! o nefanda fraternitas! Tales sunt sacerdotes et pastores qui præsumunt Christum osculari in altari, quibus labiis osculantur labia fœminarum. Isti sunt intemorati Israëlita, quorum falso testimonio Naboth¹ injuste lapidatur (2); isti sunt senes pessimi (3), diebus malis veterati, sanguinem justum condemnantes². Tales Christum capiunt, et faciem ejus conspuunt; tales etiam sunt, qui præsentiam gratiæ ejus respiciunt, colaphis eum cædunt, qui suos honores ei præferunt. Qui sunt enim illi, qui Christum percutiunt, nisi qui honoribus ecclesiasticis illicite præsumunt? Tales clamant: « Prophetiza nobis, Christe, quis est qui te percussit? » Tales proximum percutiunt, Christum tradunt, Christum vulnerant, ejus pallium recipiunt. Tales appellantur custodes murorum; isti prælati sunt super muros Jerusalem positi, ut custodiant, nec taceant laudare nomen Domini: et ecce non laudant, sed blasphemant; non custodiunt, sed dormiunt; non claudunt, sed aperiunt; isti sunt, qui Christum percutiunt, honores ecclesiasticos procurantes; non prodesse, sed præesse obsequiis indignis, precibus inhonestis, imprecationibus iniquis usurpant et rapiunt. Sed percussum vulnerant, dum indigne ministrant. Tunc pallium auferunt, dum indigni (4) Christi patrimonium illicite expendunt; pallium enim breve est, et utramque partem corporis fere cooperire potest; sic enim Christi patrimonium expendunt. Non enim sufficit parentibus, divitibus et pauperibus, sustentandis. Patienter tamen Dominus tales sustinet, et patienter adhuc, ut convertantur, amicos eos vocat, dicens: « Amice, ad quid venisti? »

¹ 1 Reg. xxi, 1, et seqq. — ² Dan. xiii, 2, et seqq. — ³ Matth. xxvi, 68. — ⁴ Ibid. 50.

(1) Cod. *pexima*. — (2) Id. *lapidatus*. — (3) Id. *proximi*. — (4) Id. *indigne*.

X. Ecce Verbum mansuetum; proditorem amicum vocat. Sed quare amicum vocat, nisi ut non desperetur? Quasi dicat Salvator: « O discipule, ecce jam pecuniam recepisti; ecce jam me in manibus peccatorum posuisti; ecce jam obviam tibi veni, amicum adhuc te voco (1), in amicum te habere desidero; plus doleo de tua perditione, quam de mea passione. Obsecro te, deprecor te, ut revertaris ad me, quia « Amore tui languo¹, » amore tui affligor, amore tui contremiscere non fatiscor. » Sed quia noluit benedictionem, « Abiit, et laqueo se suspendit². » Jesum autem capientes, eum crucifixerunt, cujus patientiæ et passionis participes nos faciat ille qui regnat in æternum. Amen.

SERMO XLVI.

De Cruce.

Educitur hic sermo ex Bibl. Ædil., cod. x, fol. 26. Qui ante et postea leguntur, licet habeant sancti Augustini nomen, ad sanctum pertinent Chrysostomum. Hunc autem apud eum non inveni. Sit tamen propter codicis minimam auctoritatem in appendice post præcedentem.

SYNOPSIS.

I. Christus moriens nobis spem resurrectionis attulit. II. Crux arbor sancta et fructifera. III. Est et scala sancta, quæ per mysticos gradus ducit ad cælos. IV. Non desperandum, modo adsit bona voluntas.

I. HODIE memoria fidelissimæ crucis, fratres charissimi,

¹ Cant. II, 5. — ² Matth. XXVII, 5.

(1) Cod. volo.

per totum mundum recolitur, quia totus mundus per crucem magnifice liberatur, et quicquid in laude crucis canitur, Christi præconium efficitur. Qui enim Christi crucem digne laudat, Christum in ea passum digne prædicat. Recte crux ista fidelis est, et spes resurgendi nostra est. Descendit igitur Deus naturam humanam assumendo, ut naturam humanam per crucem redimeret. Si Angelos redimere voluisset, angelicam naturam utique assumpsisset; sed quia solos homines dignos redemptione cognovit, ideo per gratiam suam, naturam humanam et servilem personam rationabiliter assumpsit, ut ita (1) morte destructa, nos per crucem salvaret. Cum enim audio Christum ad mortem crucis descendisse, et tertia die resurrexisse, o quam grandis spes resurrectionis in me roboratur? Sed dicet aliquis, quia Deus omnia facere poterat, ideo resurgere optime, quando voluit, potuit; sed ego fragilis et carnis conditione prægravatus, quomodo, si mortuus fuero, resurgam? O homo, qui talia loqueris vel cogitas, scias quod hanc debilitatem (2) cunctis fidelibus Salvator abstulit, carnem fragilem assumendo; nisi enim Salvator in corpore meo hostem meum debellasset, nullam fiduciam mihi contulisset. Numquid Christo resurgente, multa corpora Sanctorum non (3) resurrexerunt? numquid non et multis apparuerunt?

II. Ergo Christi crucem prædicemus, et laudemus, et tanto sacramenti signo nostra corda muniamus. Sive comedamus, sive bibamus, sive loquamur, sive dormiamus, sive vigilemus, sive pergamus, sive stemus, in cunctis quæ agimus, semper Christi crucem feramus, et sic armati defensemur ab hoste maligno. In illo denique ligno agnus ille decoctus fuit; ideo arbor alta et bona fuit: bona quippe foliis, bona floribus et optima fructibus. Folia enim crucis verba sunt evangelica. In his enim verbis invenimus, quod

(1) Cod. in. — (2) Id. dilectionem. — (3) Deest in cod. non post numquid, et sic deinceps.